

*Крупник З.І.
к.пед.н., старший викладач кафедри
психології та соціальної роботи
Тернопільського національного
економічного університету*

*Бабій Л.І.
студентка групи ПС-11
Тернопільського національного
економічного університету*

ПРАВО ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ТА РЕГУЛЯТОР СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ

У сучасній вітчизняній та зарубіжній соціогуманітарній літературі право в соціальному контексті розглядається як невід'ємний елемент людської культури, який має в ній різноманітні форми вияву.

Воно виступає не лише засобом соціального регулювання, але й постає соціальною цінністю, яка задовольняє потреби учасників суспільного життя. Як нормативне утворення право упорядковує соціальну свободу.

Варто зауважити, що право – це вельми складна соціальна система. Серед основних принципів системи права варто, наприклад, назвати такі, як демократизм і гуманізм, динамізм, поєднаний із необхідною стабільністю, наукова обґрунтованість, рівність громадян перед законом, взаємна відповідальність держави та особи, верховенство права.

Культура як багаторівневе системне утворення проявляє себе, з однієї сторони, всередині суспільства, а з іншої – поза його межами, особливо під час взаємодії з іншими культурами. Саме тому важливою складовою осмислення права як соціокультурного феномену є дослідження проблеми взаємовпливу правових культур. Важливо наголосити, що взаємовплив правових культур проявляється насамперед у формі рецепції права, тобто запозичення та пристосування до умов якоїсь країни права, виробленого в іншій країні чи в попередню епоху. Проте ключовим моментом у визначенні цього поняття є розуміння рецепції як відродження системи права, що існувала раніше.

Зазначимо, що досить широке сприйняття та застосування правових норм, інститутів чи принципів, вироблених іншими народами, було характерним і для римського права. Загалом, багатовікова римська культура є прикладом глибокого органічного синтезу елементів культур різних середземноморських народів. Як свідчить цивілізаційний досвід людства, римлянам було притаманне споконвічне прагнення органічного впровадження в різних сферах суспільного життя культурних надбань інших народів. До того ж йшла мова не про сліпе запозичення, копіювання, а саме про синтез оригінальних елементів із культур різних народів.

Зауважмо, що право є цінністю для суспільства та ефективним регулятором відносин у ньому. Адже цінність – це об'єктивна властивість фактів, подій, речей, відносин мати певну (позитивну) значимість для особи чи групи осіб. Оціночні погляди суб'єктів на правову реальність виражаються в аксіологічних орієнтаціях

та настановах. Тому все те сутнісне, що дозволяє праву залишатися самим собою – це цінність у праві. Під **цінністю права** розуміється його здатність служити метою і засобом задоволення науково обґрунтованих, соціально справедливих загальнолюдських потреб, інтересів громадян та їх об'єднань [1, с. 264].

До фундаментальних цінностей права як соціокультурного феномену варто також віднести правову культуру, правосвідомість, мораль, які органічно взаємопов'язані.

Як вже зауважувалося, що правова культура є складовою загальної культури і як система духовно-моральних і правових цінностей охоплює найважливіші компоненти правової реальності в її фактичному функціонуванні та розвитку (право, правосвідомість, правовідносини, правопорядок, нормотворча та інша діяльність) [1, с.691]. З методологічної точки зору, культура повною мірою може бути осмислена тільки в загальному контексті соціального та культурного прогресу. Вона не може успішно розвиватися без залучення до правових культур інших народів. Досвід недалекого історичного минулого нашої країни свідчить, які негативні наслідки щодо спроб обмеження культури, зокрема правового її елементу, лише вузькими національними рамками. Правова культура країни покликана акумулювати прогресивні досягнення всіх типів правових культур як сучасної, так і минулих епох. Вона, виступаючи компонентом правової свідомості та буття в їх органічній єдності, нерозривно пов'язана не тільки з відображенням суспільного буття, а й із активним зворотним впливом на нього. Притаманні їй ідеали, правові норми, принципи, традиції та зразки поведінки мають важливе значення для консолідації людей, концентрації їхніх зусиль на формуванні правової держави. А серед пріоритетних напрямів підвищення політичної культури громадян і суспільства загалом на шляху формування правової держави слід назвати розвиток правової освіти та правового виховання населення; належне забезпечення його інформацією про чинне законодавство і практику його застосування; боротьбу з правовим нігілізмом і видання енциклопедичної та словникової юридичної літератури, коментарів чинного законодавства; розширення правознавчих наукових досліджень тощо [1, с. 690].

Важливим аспектом досліджуваної проблеми є також системне усвідомлення необхідності трансформації соціокультурної системи України, забезпечення її легітиматії. У філософсько-правовій літературі легітиматія розглядається як процедура суспільного визнання чи підтвердження законності якогось права чи повноважень діючої особи, а також визнання законності існуючих політико-правових відносин панівного режиму влади, його пояснення та виправдання [4, с. 164].

Зазначмо, що соціокультурна система охоплює особистість у системі суспільних взаємодій, культуру як систему норм, цінностей, інститутів. Відомий американський соціолог російського походження П. Сорокін вказував на те, що «структура соціокультурної взаємодії містить три взаємопов'язані аспекти:

- 1) особистість як суб'єкт взаємодії;
- 2) суспільство як сукупність індивідів, що взаємодіють між собою в контексті соціокультурних відносин і процесів;
- 3) культуру як сукупність значень, цінностей та норм, якими володіють особи, що взаємодіють між собою, й сукупність носіїв, які забезпечують об'єктивацію, соціологізацію цих значень» [3, с. 218].

В сучасних умовах модернізації українського суспільства необхідним є удосконалення всіх елементів соціокультурної системи в широкому розумінні: особистості як суб'єкта взаємодії, суспільства як сукупності індивідів, що перебувають у стані взаємодії, і культури як системи цінностей, норм, ідеалів, які мають бути глибоко усвідомлені й творчо використані суб'єктами, що взаємодіють. Зайво повторювати, що всі ці елементи є невід'ємними складовими єдиного соціокультурного процесу та, як наслідок, необхідною передумовою формування цивілізованого українського суспільства, його лояльності та злагоди стосовно стратегічних напрямів розвитку країни. Своєю чергою, він потребує належної інституціоналізації, яка може бути забезпечена саме шляхом «культурної легітимації».

Таким чином, на нашу думку, без культурної легітимації неможливо створити у правовому сенсі збалансоване суспільство, в основу якого покладено принципи правової держави, визнання та реального забезпечення священних і недоторканих прав громадян. Наголосимо й на тому, що юридична наука стає дедалі культурологічнішою, адже при цьому закони та норми розглядаються не лише як вияв суспільної практики, бо вся дія правових систем починає аналізуватися в контексті цілісного буття та розвитку культури [2, с. 1066].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2007. – 992 с.
2. Запесоцкий А. С. Культурология как отрасль научного знания // Вестник Российской академии наук. – 2010. – № 12. – С. 1064–1068.
3. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. – М.: Политиздат, 1992. – 544 с.
4. Философия права: конспект лекций / О. Г. Данильян, А. П. Дзедань, С.И. Максимов и др; под ред. О. Г. Данильяна. – Харьков: Право, 2009. – 176 с.

Мартинюк О. П.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: д. філол. н., професор кафедри
документознавства, інформаційної діяльності
та українознавства ТНЕУ*

Шкіцька І. Ю.

СПЕЦИФІКА ПОВЕДІНКИ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ В ІНТЕРНЕТ-СОЦСЕРЕДОВИЩІ

Соціальні мережі – явище відносно нове, однак вони дуже швидко стали популярними серед людей різних вікових категорій, особливо молоді. З огляду на це поведінка молодих людей у соціальних мережах потребує наукового вивчення,